

O "ZAJEDNIČKOJ IZJAVI O NASILNOM EKSTREMIZMU"

Hilmo NEIMARLIJA

UDK 28-67:327(497.6)

SAŽETAK: U ovom radu, koji je prvobitno prezentiran na međunarodnom forumu *Nova generacija demokratije i međureligijski dijalog – odgovor na nasilni ekstremizam** u Sarajevu, autor se bavi značenjem Sarajevske deklaracije iz decembra 2015. godine. Zajedničku izjavu o nasilnom ekstremizmu, u kojoj se jasno i odlučno osuđuje nasilni ekstremizam, potpisalo je 37 političara, duhovnih i intelektualnih lidera Bošnjaka. U Izjavi se također postavlja zahtjev za odlučnim suprotstavljanjem svim oblicima radikalizma, nasilnog ekstremizma i terorizma, a tim se zahtjevom nasilni ekstremizam u Izjavi postavlja i kao lokalni i globalni višestruko uslovljen fenomen, čija se kompleksnost često pojednostavljuje.

Ključne riječi: Zajednička izjava o nasilnom ekstremizmu, bošnjački lideri, terorizam, radikalizam

Početak decembra prošle godine istaknuti bošnjački akteri političkog, kulturnog i vjerskog života u Bosni i Hercegovini u Sarajevu su potpisali Zajedničku izjavu o nasilnom ekstremizmu. Kao neposredne razloge svoga čina naveli su zabrinutost usljed terorističkih akcija u Bosni i Hercegovini, Evropi i svijetu, odlučnost u suprotstavljanju svim oblicima zastupanja i vršenja terorističkih aktivnosti, svoju opredijeljenost za slobodu, mir i zajednički život u Bosni i Hercegovini i svijest o vlastitoj odgovornosti za njihovo očuvanje.

U Izjavi je izražena jasna osuda radikalizma, nasilnog ekstremizma i terorizma i iskazan jasan zahtjev za odlučnim suprotstavljanjem radikalizmu, nasilnom ekstremizmu i terorizmu, bez obzira od koga i s koje strane dolazili. Zahtjev je upućen institucijama države Bosne i Hercegovine, od kojih je zatraženo da to čine u skladu sa zakonskim nadležnostima i obavezama, kao i društvenim djelatnicima,

intelektualcima i nosiocima islamskog vjerskog autoriteta, koje se obavezalo odgovornostima koje imaju prema islamskoj zabrani nasilja u vjeri i univerzalnim civilizacijskim vrednotama. U Izjavi je, također, izneseno čvrsto zauzimanje za institucionalna djelovanja na otklanjanju predrasuda, diskriminirajućih koncepata i različitih oblika nepravde kao pogodnog tla za pojavu i širenje ekstremizma. U formi očekivanja, upućen je poziv vlastima muslimanskih zemalja i njihovim vjerskim, teološkim i obrazovnim vodstvima da poštuju tradiciju i institucije vjerskog, kulturnog i političkog identiteta Bošnjaka, lideri evropskih zemalja, posebno članica Evropske unije, pozvani su da se suprotstave islamofobiji, diskriminaciji muslimana i njihovom poistovjećivanju s teroristima i neprijateljima civilizacije, a od predstavnika institucija i asocijacija međunarodne zajednice zatraženo je da se, uporedo sa legitimnom borbom protiv terorizma, djeluje na otklanjanju

političkih, ekonomskih i socijalnih nepravdi prema muslimanskim narodima i zemljama, jer takve nepravde doprinose porastu siromaštva, očaja i beznađa kao pogodnog tla za pojavu ekstremizma. Na kraju, muslimani u Bosni i Hercegovini, i muslimanske zajednice u Evropi, pozvani su da ostanu dosljedni svojim tradicionalnim i univerzalnim moralnim, duhovnim i civilizacijskim vrijednostima islama, da se distanciraju od radikalizma i da se suprotstavljaju nasilju, te da ih nepravda, koje u ovom nesavršenom svijetu uvijek ima, ne navede na postupke koji mogu povećati nepravdu i zlo, kako drugima tako i njima samima.

Izjavu je potpisalo 37 čelnih ličnosti iz parlamentarnih političkih stranaka koje se vežu za bošnjačko glasačko tijelo u Bosni i Hercegovini, Islamske zajednice, bošnjačkih akademskih asocijacija i nevladinih organizacija. Javnosti su je predstavili, u bitnim odrednicama njezina aktualiteta, prvi i reprezentativni potpisnici, Bakir Izetbegović, član Predsjedništva BiH i Husein efendija Kavazović, reisu-l-ulema IZ BIH. Kavazović i Izetbegović su razjasnili da ni Bosnu i Hercegovinu nije zaobišao

* Organizator foruma *Nova generacija demokratije i međureligijski dijalog – odgovor na nasilni ekstremizam* održanog

u Bošnjačkom institutu, Sarajevo bila je Fondacija "Društva zajedničkih vrijednosti", Sarajevo.

fenomen radikalnog tumačenja islama, sa terorističkim akcijama kao rezultatom, da se time udarilo na izvornu islamsku zabranu nasilja u vjeri i na petostoljetnu tradiciju življenja i razumijevanja islama u Bosni, da se na nasilje mora i hoće odgovoriti svim zakonskim postupcima. No, naznačili su da je uzurpiranje vrijednosti islama za političke ciljeve i terorističke akte kompleksan problem koji zahtijeva institucionalno, intelektualno, moralno i političko djelovanje i da se konačna odbrana vjere od nasilja u ime vjere ne može dobiti nasilnim sredstvima.

Medijsko eksponiranje Izjave bilo je neuobičajeno afirmativno, veliko i uobičajeno kratkotrajno; bosansko-hercegovačka javnost je njezinu pojavu primila s naglašenim odobravanjem a njezin sadržaj sa tako reći potpunim, prešutnim saglašavanjem. Naravno, u takvom prijemu Izjave moglo se vidjeti i, vjerovatno se vidjelo, potvrdu njezine opravdanosti, ali i njezinu medijsku ostvarenost u bosanskohercegovačkom prostoru i okolnostima vremena u kojem su osude ekstremnog terorizma razumljiva stvar. Dva su, međutim, uzajamno povezana razloga usljed kojih decembarska Zajednička izjava u Sarajevu zaslužuje spominjanje i aktualizaciju na današnjem susretu na kojem se razgovara o demokraciji i međureligijskom dijalogu kao odgovoru na nasilni ekstremizam.

Prvi je razlog u tome što ona nameće suočenje sa nasilnim ekstremizmom

kao kompleksnim problemom koji nas se neposredno tiče, koji se ne može politički, religijski, socijalno, kulturno izmjestiti i koji ima globalnu dimenziju. Zajednička izjava jasno i odlučno osuđuje nasilni ekstremizam, ali u zahtjevu za odlučnim suprotstavljanjem svim njegovim oblicima ne uprošćava problem nasilnog ekstremizma, ne opovrgava njegovu višestruku uslovljenost i globalnu složenost. Ona ne poistovjećuje nasilni ekstremizam sa "zlom" koje se "izmješta" i vezuje za druge i drugačije, i od kojeg se onda ograđuje zidovima svoje religije, geografije, kulture. Potpisnici Izjave izražavaju strogost odnosa prema zlu nasilnog ekstremizma kao i strogost u odgovornosti prema vlastitom učešću u aktivnostima na njegovom suzbijanju; pritom ne relativiziraju istine svoje vjere, kulture, tradicije, već u njima nalaze osnove svoje spremnosti i svoje sposobnosti da sebe vide očima drugih, da odbrane pravila međusobnog vjerskog priznavanja i tolerantnog ophođenja.

Drugi razlog je u tome što put za rješavanje problema nasilnog ekstremizma u Zajedničkoj izjavi nije u redukciji njegove kompleksnosti i davanja monopola na tu redukciju političkim strankama, religijskim institucijama ili ustanovama nauke već u njihovom međusobnom dijalogu i združenom djelovanju. Izjava ne nudi jednostavno rješenje problema nasilnog ekstremizma; umjesto rješenja, ona poziva na zajedničko rješavanje

kompleksnog problema nasilnog ekstremizma na lokalnoj i globalnoj razini. Zajedničku izjavu potpisali su ljudi iz politike, vjere, nauke, društvenih asocijacija, i potpisali su je pod krovom Gazi Husrev-begove biblioteke, ustanove koja opstoji gotovo pet stoljeća kao primjer pluralnosti i povezivanja vjere u viši smisao života, znanja o tome šta čovjek treba da bude, činjenja koje doprinosi zajedničkom dobru.

Na početku dvadesetog stoljeća Emile Durkheim je tvrdio da je nauka, a ne religija, naučila ljude da su stvari složene, a njihovo razumijevanje mukotrпно. Na kraju stoljeća religijski inspirirani pokreti širokog društvenog i civilizacijskog spektra i politički pokreti koji koriste religiju u legitimiranju različitih političkih ciljeva i interesa obesmislili su jednostavne definicije i lahka razumijevanja religije što ih je nudila moderna nauka. U ovim prvim desetljećima dvadesetprvog stoljeća teroristički akti što se pozivaju na religiju i uopće akti nasilnog ekstremizma izmakli su moćima objašnjenja i predviđanja kako politike tako. Neprihvatljivost, brutalnost tih akata potresa saznanjem o tome šta čovjek ne treba da čini, šta čovjek ne smije da čini. Sarajevska izjava je prilog djelatnom znanju o tome da se danas ne može uvjerljivo govoriti o religiji, politici, nauci, ako se zanemaruju kompleksne poruke nasilnog ekstremizma o tome šta čovjek ne treba da bude, šta čovjek ne smije da bude.

الموجز

البيان المشترك حول التطرف العنيف

حيلمو نيمارلجا

ألقى هذا المقال في المنتدى الدولي «الجيل الجديد من الديمقراطية وحوار الأديان – الرد على التطرف العنيف» الذي أقيم في سراييفو، وناقش فيه الكاتب أهمية البيان المشترك حول التطرف العنيف الذي أعلن في سراييفو في ديسمبر ٢٠١٥ ووقع عليه ٧٣ شخصية بوشناقية من السياسيين والقادة الدينيين والمفكرين والمتقنين، ويؤيد البيان بوضوح وحزم التطرف العنيف ويطلب بالتصدي الحاسم لجميع أشكال الراديكالية والتطرف العنيف والإرهاب، ويعتبر التطرف العنيف ظاهرة محلية وعالمية متعددة الجوانب، ولكن يتم في الغالب تبسيطها.

الكلمات الرئيسية: البيان المشترك حول التطرف العنيف، القادة البشناقية، الإرهاب، الراديكالية.

Summary

ABOUT "JOINT STATEMENT REGARDING THE VIOLENT EXTREMISM"

Hilmo Neimarlija

In this article originally presented at the international forum *New generation of democracy and interreligious dialogue – a response to violent extremism* in Sarajevo, the author discusses the meaning of Sarajevo declaration issued in December 2015. Joint statement about violent extremism, wherein violent extremism is clearly and strongly condemned, was signed by 37 officials, spiritual and intellectual leaders of Bosniaks. The statement contains the request for a decisive confrontation to all forms of radicalism, violent extremism and terrorism. The issue is presented as local as well as global multi-conditioned phenomenon, complexity of which is often simplified.

Key words: joint statement regarding the violent extremism, Bosniak leaders, terrorism, radicalism

ZAJEDNIČKA IZJAVA

o nasilnom ekstremizmu sa sastanka održanog u Sarajevu, 4. 12. 2015. godine

Mi, građani Bosne i Hercegovine, Bošnjaci i muslimani, predstavnici političkog, kulturnog i vjerskog života, zabrinuti zbog terorističkih akcija u Bosni i Hercegovini, Evropi i svijetu, svjesni naše odgovornosti za očuvanje slobode, mira i zajedničkog života u našoj domovini, odgovorni za političke, kulturne i vjerske prilike u bosanskohercegovačkom društvu, kao i za budućnost države Bosne i Hercegovine i svih njenih građana.

1. Najoštrije osuđujemo svaki oblik terorizma i sve terorističke akcije koje su izvedene u Bosni i Hercegovini, Evropi, u muslimanskim zemljama i bilo gdje u svijetu.

2. Izražavamo odlučnost da se institucionalno, intelektualno, moralno i politički suprotstavimo svakom obliku radikalizma, nasilnog ekstremizma i terorizma, bez obzira od koga i s koje strane dolazili. Posebno ističemo potrebu intenziviranja aktivnosti na svim nivoima zakonodavne i izvršne vlasti kojim će se ubrzano otklanjati nepravda i nejednakost i drugi izvori frustracija i radikalizacije u društvu.

3. Od svih nadležnih institucija u državi zahtijevamo da se, u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, a u cilju očuvanja ustavnih vrijednosti, prava i sloboda svih građana i naroda u Bosni i Hercegovini, beskompromisno suprotstave svakom obliku radikalizma, nasilnog ekstremizma i terorizma, te drugim oblicima djelovanja koji su protivni pravnom poretku, javnoj sigurnosti, moralu ili su na štetu života i zdravlja, odnosno na štetu prava i sloboda drugih ljudi.

4. Ponosni na svoju višestoljetnu vjersku tradiciju i opredijeljenost za suživot, poštujući Ustav Bosne i Hercegovine i Ustav Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, zahtijevamo od svih nadležnih u bosanskohercegovačkom društvu i u bošnjačkom narodu, kao i od svih i nosilaca vjerskog autoriteta u Islamskoj zajednici u Bosni i Hercegovini, da se beskompromisno suprotstave svakoj isključivosti, radikalizmu, nasilnom ekstremizmu i terorizmu, jer su, sa stanovišta islama, u kojem je strogo zabranjena prisila u stvarima vjere, neprihvatljivi i suprotni univerzalnim civilizacijskim vrijednostima.

5. Od vlasti muslimanskih zemalja očekujemo da poštuju našu vjersko-obrazovnu tradiciju, institucije i autonomiju i sarađuju s državnim institucijama Bosne i Hercegovine i s Islamskom zajednicom u Bosni i Hercegovini u pogledu naučne, vjersko-obrazovne i studentske razmjene.

6. Od vjerskih, teoloških i obrazovnih krugova i institucija muslimanskih zemalja očekujemo da cijene naše autentično povijesno iskustvo i naš identitet za čije smo očuvanje platili visoku cijenu i položili mnogo života, da cijene našu vjersku/islamsku i evropsku samosvijest, koju baštinimo i dalje razvijamo u našem specifičnom kulturnom, društvenom i političkom kontekstu, da nastave poštovati ove principe kako se ne bi među muslimanima Bošnjacima razvijalo sektaštvo i vjerski razdor.

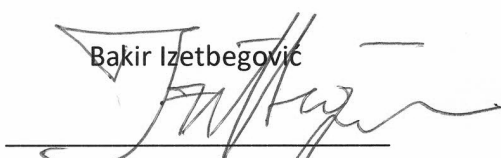
7. Od lidera evropskih zemalja, posebno članica Evropske Unije, u kojima su muslimani manjina, očekujemo da se suprotstave islamofobiji, diskriminaciji muslimana i njihovom poistovjećivanju s teroristima i neprijateljima civilizacije.

8. Od međunarodne zajednice očekujemo da se, uporedo s legitimnom borbom protiv terorizma, angažira i na uklanjanju političkih, ekonomskih i socijalnih nepravdi prema

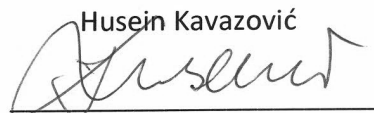
muslimanskim narodima i zemljama, budući da takve nepravde doprinose porastu siromaštva, očaja i beznađa, kao pogodnog tla za pojavu ekstremizma.

9. Od muslimana u Bosni i Hercegovini, kao i od muslimanskih zajednica u Evropi, očekujemo da ostanu dosljedni svojim tradicionalnim i univerzalnim moralnim, duhovnim i civilizacijskim vrijednostima islama, da se distanciraju od svakog radikalizma, da se suprotstave svakom obliku nasilja i da ih nepravda, koje u ovom nesavršenom svijetu uvijek ima, nikada i nigdje ne navede na postupke koji mogu povećati nepravdu i zlo, kako drugima tako i njima samima.

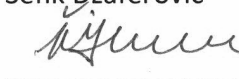
Bakir Izetbegović

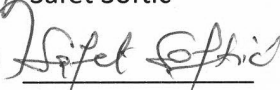
Husein Kavazović

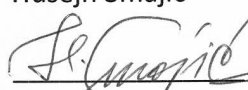
Šefik Džaferović

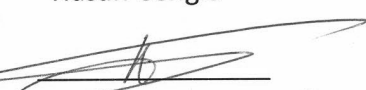
Safet Softić

Husejn Smajić

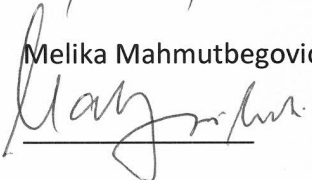
Hasan Čengić

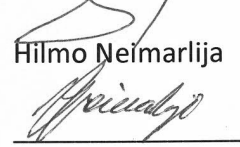
Denis Zvizdić

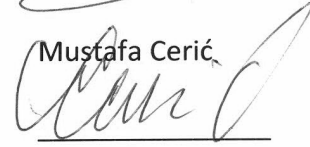
Melika Mahmutbegović

Hilmo Neimarlija

Mustafa Cerić

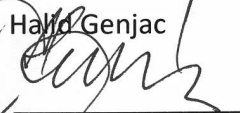
Ejup Ganić

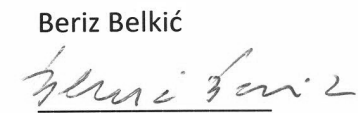
Haris Silajdžić

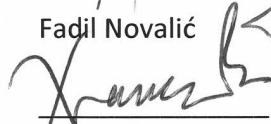
Halid Genjac

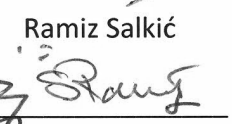
Beriz Belkić

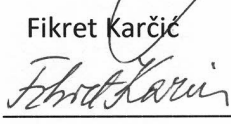
Fadil Novalić

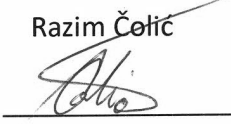
Ramiz Salkić

Fikret Karčić

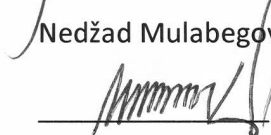
Razim Čolić

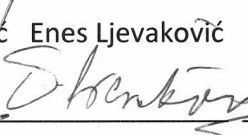
Enes Karić

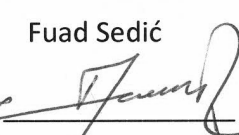
Nedžad Mulabegović

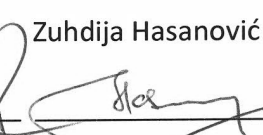
Enes Ljevaković

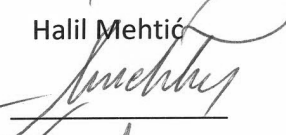
Fuad Sedić

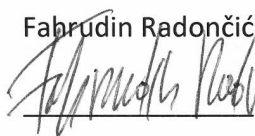
Zuhdija Hasanović

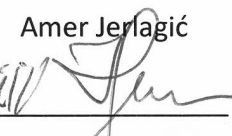
Halil Mehtić

Fahrudin Radončić

Amer Jerlagić

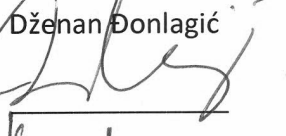
Nermin Ogrješević

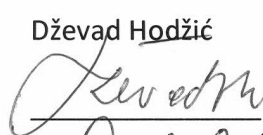
Sefer Halilović

Dženan Donlagić

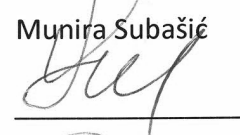
Dževad Hodžić

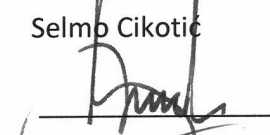
Senadin Lavić

Munira Subašić

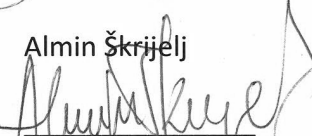
Selmo Cikotić

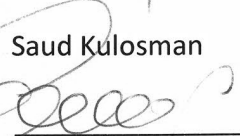
Esad Delić

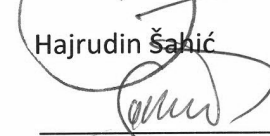
Almin Škrijelj

Saud Kulosman

Hajrudin Šahić

Sarajevo, 4. decembar 2015. godine